

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ПЕТТИ ОДДЕЛ

ОДЛУКА

ПО ОДНОС НА ДОПУШТЕНОСТ НА

Жалбата бр. 36117/04

Од Димче ЈОВАНОВ

против

Република Македонија

***Напомена:** Македонскиот превод на текстот на одлуката на Европскиот суд за човекови права е исклучиво информативен и од него не произлегуваат никакви права и/или обврски. Единствено официјалниот текст на одлуката на Европскиот суд за човекови права на англиски и/или француски јазик, објавена од страна на Судот е автентичен и се смета за оригинал. Не е дозволено објавување на овој превод на било каков начин без претходна дозвола од страна на Министерството за правда на Република Македонија, освен во случај доколку се користи за информирање.*

Европскиот суд за човекови права (Петти оддел), на 9 март 2010, заседавајќи во совет составен од:

Peer Lorenzen, Претседател,

Renate Jaeger,

Karel Jungwiert,

Rait Maruste,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefevre,

Мирјана Лазарова Трајковска, судии

и Claudia Westerdiek, секретар на одделот,

Имајќи ја во предвид жалбата наведена погоре, поднесена на 27 септември 2004 година,

Имајќи ги предвид обсервациите поднесени од страна на тужената Влада и обсервациите доставени како одговор од страна на жалителот,

Заседавајќи, го одлучи следното:

ФАКТИ

Жалителот, г-дин Димче Јованов, е македонски државјанин кој е роден во 1976 година и живее во Крупиште. Тој беше застапуван пред Судот од страна на П.Докузов, адвокат кој работи во Штип. Македонската Влада (“Владата“) беше застапувана од страна на нејзиниот Агент, г-ѓа Р. Лазареска – Геровска.

Фактите на овој случај, така како што беа поднесени од страните, можат да се сумираат како подолу.

1. Преткривична постапка против жалителот

На 17 јуни 2003 јавниот обвинител побарал од истражниот судија на Основен суд Штип (“судечкиот суд“) да отвори истрага против г-дин Т.А., г-ѓа С.А., г-дин А.П., г-дин А.А. и жалителот под сомнение за кривично дело недозволено држење на оружје

и распрскувачки материјали. Тој исто така побарал осомничениот да биде испитан и да остане во притвор.

На истиот датум, истражниот судија ги испитал обвинетите.

Жалителот изјавил, помеѓу останатото:

“... Вчера, додека се шетав низ градот, се сретнав со Р. (името на г-дин Џ.), мој познаник, не му ги знам презимето и адресата, кој ми кажа дека му треба експлозив за да лови риба. Му кажав дека познавам еден човек, г-дин А.П., кој познава трето лице, кое може да набави експлозиви. Р. ми сугерираше дека тоа лице може да ги донесе експлозивите прво на бензиската страница Б.П. и потоа во селото Три Чешми...Изнајмив такси и отидов да се сретнам со А.П... му реков за потенцијалниот купец, без да му специфицирам за количината и цената на бараните експлозиви. Тоа беше нешто за што требаше да се договори со Р. Г-дин А.П. прифати...Му се јавив на г-дин А.А. да го прашам, доколку е можно, да дојде со неговиот автомобил...Јас останав во селото Д. Балван со цел да се сретнам со Р., кого го сретнав на бензинската. Останавме таму околу половина час, додека да пристигнат г-дин А.П. и г-дин А.А. Се напивме кафе...кога г-дин А.А. и г-дин А.П. пристигнаа, влегов во автомобилот и продолжив кон Три Чешми. Таму, бевме стопирани од страна на полицијата. Тие го стопирале и автомобилот, во кој Р. влезе на автобуската станица, но тие веднаш го пропуштија. Го претресоа нашиот автомобил и ги најдоа експлозивите...”

Г-дин А.П. изјави, помеѓу останатото:

“ ... Ние (жалителот и јас) сме поранешни соученици...често се гледаме... вчера околу 1 часот (жалителот) дојде во мојата куќа во такси и ми рече дека нашол муштерија за експлозивите... Тој му се јави на А.А. од мојот телефон замолувајќи го да дојде со свој автомобил... (Жалителот) не сакаше да дојде со нас во с. Злетово, туку кажа дека ќе не почека кај бензинската В.П. каде ќе се сретне со купувачите... Кога ние пристигнавме на бензинската (жалителот) ни се придружи и ни кажа да следиме еден автомобил... (Жалителот) ми вети 100 германски марки (ДЕМ) како награда за мојот дел...”

Г-дин А.А. изјави, помеѓу останатото:

“... Околу 10 или 11 часот попладне, на 16 јуни 2003, (жалителот) влезе во мојата продавница прашувајќи за услуга, имено да го префрлам на едно место, без да прецизира каде и за која цел. Тој си отиде и околу 14 часот ми се јави повторно. Му реков да ми се јави пак за 15 минути...(Жалителот) ми се јави на мојот мобилен телефон... беше околу 14.20 часот кога (жалителот) повторно ми се јави. Јас го земав мојот автомобил и отидов во селото Г. Балван. Таму

(жалителот) и ...г-дин А. ме чекаа. Додека возеше (жалителот) рече дека нешто искрснало, дека ќе треба да го оставам во селото Д. Балван, но дека ќе треба да го однесам г-дин А. во Злетово и дека ќе ми плати за бензинот... Кога пристигнавме на бензинската станица (жалителот) не чекаше сам во ресторанот. Ни се придружи во возилото. Јас веднаш започнав да се расправам со него, прашувајќи зошто не ми кажал за оваа работа. Со насмевка на лицето, ми кажа: “Не се грижи другар, јас сум со тебе. Само сакам да те замолам за уште една услуга: да не однесеш со експлозивите во Три Чешми. Г-дин А. и јас ќе продолжиме и ти ќе се вратиш и ние ќе платиме за бензинот...”

На 26 јуни 2003 јавниот обвинител поднел обвинение пред судечкиот суд против г-дин Т.А., г-ѓа С.А., г-дин А.П., г-дин А.А. и жалителот. Жалителот бил обвинет за дејствување како соучесник заедно со г-дин А.П. и г-дин А.А. и за набавување на експлозиви со намера да ги продаде на непознат купувач.

Според изјавите земени на 23 јуни 2003, во преткривичната постапка, жалителот, кој бил застапуван од бранител, ја потврдил својата изјава од 17 јуни 2003.

2. Осудата на жалителот

На расправата на 18 јули 2003, судечкиот суд ги испитал сите сообвинети, вклучувајќи го и жалителот.

Г-дин А.П. изјавил, помеѓу останатото:

“... (жалителот) го ангажирал г-дин А.А. (Жалителот) знаел дека А.А. и јас ќе купуваме експлозиви од Злетово. (Жалителот) знаеше кои беа купувачите, но јас не знаев...”

Жалителот ги потврдил своите изјави дадени во преткривичната постапка. Запрашан од својот застапник, тој изјавил дека не би учествувал во ниту една од овие активности доколку не бил Р. кој го поттикнал да најде експлозиви. Во своите завршни зборови, застапникот на жалителот изјавил дека Р. делувајќи како агент- провокатор, го поттикнал делото. Тој понатаму спорел дека обвинителството пропуштило да го обезбеди присуството на Р. на расправата, така да од него да можат да се земе сведочење.

На 21 јули 2003 судечкиот суд го прогласил жалителот за виновен и го осудил на една година затвор. Тој утврдил дека г-дин Т.А. земал експлозиви во 2001 од рудникот каде што

работел. Утрото на 16 јуни 2003, жалителот се согласил со г-дин А.П. и г-дин А.А. да му ги продадат експлозивите на Р. Трансакцијата требала да се случи во селото Три Чешми. Истиот ден, г-дин А.П. и г-дин А.А. биле во куќата на г-дин Т.А. и ги земале експлозивите од жената на Т.А., г-ѓа С.А. Тие ги ставиле експлозивите во автомобил и возеле кон Штип. Жалителот им се придружил во автомобилот на бензинската В.П. близу Штип. Тие биле сорени од полицијата на нивниот пат кон селото Три Чешми, каде продажната трансакција, која од порано била договорена помеѓу жалителот и Р., требала да се случи. Г-дин А.А. го возел автомобилот и експлозивите биле најдени позади десното предно седиште. Полицијата му издала на г-дин А.П. потврда за привремено одземени предмети.

Судечкиот суд утврдил дека доказите за наводното кривично дело биле обезбедени од изјавите на г-дин Т.А., г-дин А.П. и жалителот и од конкретните дејствија преземени од нивна страна. Судот исто така се осврнал и на материјалните докази, имено две вештачења, неколку извештаи за извршен претрес, фото документација и најдените експлозиви и детонатори. Судечкиот суд ги одбил наводите на жалителот дека бил фатен во стапица од агент-провокатор како “неосновани“ и “ирелевантни“.

На 11 септември 2003 жалителот, преку својот застапник, се пожалил дека, помеѓу останатото, судечкиот суд не обезбедил причини за одбивањето на неговото барање да го испита клучниот сведок во негова полза, имено агентот-провокатор. Тој спорел дека имало значајни докази дека тој бил поттикнат од страна на полициски информатор да го открие лицето кое можело да набави експлозиви, иако полицијата веќе знаела за ова. Понатаму, тој навел дека целата серија од настани била испланирана однапред и мониторирана од полицијата. Тој сметал дека е суштински, судот да утврди дали жалителот му пристапил на полицискиот информатор на своја иницијатива или агентот-провокатор бил носител на иницијативата. Тој навел дека не било хумано од страна на истражните власти да го користат неговиот низок стандард на живот со цел да осигураат успешна полициска операција. Оттука, тој заклучил дека судечкиот суд погрешил со одбивањето на неговото барање да се испита купувачот, чиј идентитет, тој всушност го знаел. Тоа лице бил Р. Џ. Жалителот исто така ја обезбедил неговата адреса и побарал од Апелациониот суд да го испита на

околностите во врска со вмешаноста на жалителот во кривичното дело.

На седницата одржана на 25 февруари 2004, Апелациониот суд Штип делумно ја уважил жалбата на жалителот и ја намалил неговата казна на осум месеци затвор. Во останатиот дел судот ја потврдил пресудата на судечкиот суд. На седницата, жалителот побарал ослободување и изјавил дека не би бил вмешан во кривичното дело доколку немало агент-провокатор. Апелациониот суд утврдил дека фактот дека немало предмети конфискувани од жалителот не ја исклучуваат неговата вина. Понатаму, судот нашол дека доказите изведени од судот, имено изјавите на жалителот, г-дин А.А. и г-дин А.П. , заедно со другите докази, ја потврдуваат околноста дека жалителот, пред да пристигне на бензинската станица, ги упатил другите двајца обвинети да го земат експлозивот, со намера истиот да му биде продаден на купувачот г-дин Р.Џ., со кој ја договорил трансакцијата. Оттука, заклучил дека правото на одбрана на жалителот не било повредено.

Судот понатаму ги одбил наводите на жалителот дека бил наведен да го стори делото од страна на агент-провокатор, врз основа на тоа што жалителот самиот изјавил во преткривичната постапка дека, прашан од својот познаник г-дин Р.Џ. дали познава некој што продава експлозиви, тој нему му понудил експлозив, за кој рекол дека ќе го обезбеди преку друго лице. Жалителот потоа се согласил да го донесе експлозивот на бензинската станица и потоа да го однесе во селото Три Чешми. Судот понатаму се потпрел на изјавата на г-дин А.П. според која жалителот му ветил награда од 100 германски марки, од продажната цена на експлозивот по трансакцијата. Конечно, судот заклучил дека судечкиот суд ги утврдил сите акти од значење за случајот и дека оттука, испитувањето на г-дин Р.Џ. , наводниот агент-провокатор, не е потребно.

На 9 април 2004 жалителот поднел барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда до Врховниот суд. Тој се жалел дека пониските судови погрешиле со одбивањето на неговото барање за испитување на наводниот агент-провокатор, како ирелевантно. Потпирајќи се на член 6 од Конвенцијата, жалителот се жалел дека пониските судови пропуштиле да ги земат во предвид аргументите во полза на неговата одбрана.

На 18 мај 2004 Врховниот суд го одбил барањето на жалителот. Тој нашол дека пониските судови извеле доволно докази за

утврдување на вистината и дека аргументите на жалителот не можат да го предизвикаат нивниот кредибилитет. Судот понатаму нашол дека осудата на жалителот не била заснована на недозволен доказ, какви што биле неговите наводи. Наводите на жалителот биле испитани од страна на Апелациониот суд, кој дал доволно причини кои го задоволеле Врховниот суд. Што се однесува до наводите на жалителот за повреда на членот 6 од Конвенцијата, со оглед на тоа што неговата осуда се засновала на докази кои не можат да служат во таа смисла, именот доказите од агентот- провокатор, Врховниот суд навел:

“ ... судот не ги прифаќа овие наводи... со оглед на тоа што, за да постои повреда на членот 6 од Конвенцијата што се однесува на правото на фер судење, одлуките на пониските судови мора да се засноваат исклучиво на докази прибавени од таканаречениот агент-провокатор. Одлуките на пониските судови не биле засновани на такви докази... Напротив, одбраната инсистирала распрашување на таков сведок. Сведокот кој бил во прашање не бил испитан и одлуките на судовите не биле засновани на изјави од негова страна. Пониските судови извеле доволно докази и дале доволно причини во врска со сите аргументи на одбраната. Оттука, нема повреда на членот 6 од Конвенцијата.“

ЖАЛБА

Жалителот се жалел на членот 6 став 1 од Конвенцијата, дека бил поттикнат да го стори делото, од страна на г-дин Р.Џ. наводниот агент-провокатор, како и дека домашните судови примениле погрешен стандард кога ги ценеле аргументите во таа насока.

ПРАВО

Жалителот се жалел дека бил намамен да го стори делото од страна на агент-провокатор, што довело до тоа постапката да не биде правична и до повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата. Судот смета дека оваа жалба се однесува на пропуштањето на националните судови да го повикаат наводниот агент-провокатор, како клучен сведок на кој почивала одбраната. Оттука, жалбата треба да биде испитана по член 6 став 1 заедно со член 6 став 3 г од Конвенцијата (види *Popov v. Russia*, бр. 26853/04, став 175, 13 јули 2006). Овие одредби, во релевантниот дел, гласат:

Член 6 став 1 и 3 (г)

... Секој, кога е кривично гонет, има право на правично и јавно судење во разумен рок, пред независен и непристрасен трибунал основан со закон.

3. *Секој кривично обвинет ќе ги има следниве минимални права:*

(г) сам да ги сослуша или да овласти некој друг да ги сослуша сведоците кои што го теретат, како и да обезбеди присуство и сослушување на сведоци во своја полза, под истите услови кои важат за сведоците што го теретат ... “

А. Произнесувања на странките

Во рамките на рокот утврден од Судот, по дозволување на барањето за повторно отворање на постапката, Владата се произнесе дека жалителот, иако застапуван од адвокат, не побарал испитување на наводниот агент-провокатор во преткривичната постапка и на расправата. Ова прашање првпат било покренато од неговиот застапник при давањето на завршните зборови. Информација за идентитетот на наводниот агент –провокатор била обезбедена по прв пат во жалбата против одлуката на судечкиот суд. Тие понатаму останаа при тоа дека дека националните судови ја утврдиле вината на жалителот земајќи ги во предвид материјалните докази и по изведување на усните докази од сообвинетите и жалителот, кој не ја одрекувал својата вмешаност во делото. Дотолку повеќе, што националните судови дале доволно причини за одбивање на неговото барање за испитување на наводниот агент-провокатор. Тие изјавија дека дури и тоа лице да ја потврдело верзијата на жалителот, тоа не може да служи за оправдување на подоцнежните дејствија на истиот. Против жалителот на судењето не биле употребени никакви докази произлезени од наводната вмешаност на агентот-провокатор. Конечно, жалителот не презел никакви чекори да ги информира властите дека г-дин Р.Џ. наводно го поттикнувал да го стори делото за кое бил осуден.

Жалителот изјави дека немало временски рок за поднесување на нови докази. Тој побарал испитување на наводниот агент-провокатор во фазата на жалба, со оглед на тоа што тогаш му станал познат неговиот идентитет. Тој понатаму останал при тоа дека на критичниот датум тој бил под постојан притисок од страна на наводниот агент-провокатор, кој го следел во градот како “пајак“ и често го барал по телефон. Полицискиот информатор бил активен се додека кривичното дело конечно не

било сторено, имено тој ја одбрал бензинската станица да биде местото за средба, тој го придружувал жалителот кога пристигнале другите сообвинети со експлозивите и тој му извршил притисок да влезе во автомобилот. Националните судови одбиле да го испитаат г-дин Р.Џ. со цел да го прикријат фактот дека целата операција била испланирана од полицијата, без овластување од надлежните органи.

Б. Став на Судот

Судот потсетува дека општо правило е националните судови е да ги ценат доказите пред нив, како и релевантноста на доказите кои обвинетите сакаат да бидат изведени (види *Barbera, Messegue and Jabardo v Spain*, пресуда од 6 декември 1988, Серија А, бр. 146, стр. 31, став 68). Поточно, членот 6 став 3(г) им остава ним, повторно како општо правило, да проценат дали е соодветно да се повикуваат сведоци (види *Asch v. Austria*, пресуда од 26 април 1991, Серија А, бр. 203, стр.10, став 25); тоа не подразбира присуство и испитување на секој сведок во полза на обвинетиот; основната цел, како што се индицира со зборовите “под истите услови“ е полна “еднаквост на оружјата“ во случајот (види *Engel and Others v the Netherlands*, пресуда од 8 јуни 1976, Серија А, бр. 22, стр. 38-39, став 91 и *Briemont v. Belgium*, пресуда од 7 јули 1989, Серија А, бр. 158, стр. 31, став 89).

Иако е нормално за националните судови да одлучат дали е неопходно или дали упатно да се повика сведок, може да постојат исклучителни околности за Судот да заклучи дека пропуштањето да се сослуша одредено лице како сведок не е компатибилно со членот 6 (види *Роров*, цитиран погоре, ставови 176-179).

Навраќајќи се кон постојниот случај, Судот забележува дека осудата на жалителот се темелела на изјавите на г-дин А.П. , г-дин А.А. и признанието на жалителот за неговата улога во кривичното дело. На 17 јуни 2003 во преткривичната постапка, г-дин А.П. и г-дин А.А. изјавиле дека жалителот ги упатил на најдат експлозив. Според жалителот, тој го сторил тоа откако бил запрашан од својот познаник, г-дин Р.Џ. , дали познава некој кој може да набави експлозив. Жалителот, застапуван од бранител, го потврдил ова во два наврати, имено на 23 јуни и 18 јули соодветно. Неговите аргументи, за првпат наведени во неговите завршни зборови, дека бил поттикнат да го стори делото од страна на Р.Џ., наводниот полициски информатор,

биле одбиени од судечкиот суд како “неосновани“ и “ирелевантни“.

Во својата жалба, жалителот барал испитување на г-дин Р.Џ. чиј идентитет во меѓувреме бил утврден, со цел да се потврдат неговите наводи дека тој применил такво влијание врз него со цел да го изврши делото кое инаку не би било извршено. Апелациониот суд го одбил ова барање, утврдувајќи дека жалителот бил прашан од страна на г-дин Р.Џ. дали познава некој кој продава експлозиви. Тој понатаму заклучил дека има доволно докази да се потврди вината на жалителот. Врховниот суд го прифатил ова становиште.

Врз основа на фактите на случајот, Судот смета дека осудата на жалителот е заснована на цврсти докази, чиј кредибилитет жалителот не ги предизвикал во домашната постапка, иако имал право на тоа. Во одбивањето да го испитаат Р.Џ. домашните судови го дале своето објаснување зошто таа изјава не би била значајна за испитувањето на случајот. Во таа насока, тие изјавиле дека веќе било прифатено дека жалителот бил прашан од г-дин Р.Џ. да најде експлозиви. Тоа имплицирало дека неговото испитување не би додало ништо ново во таа смисла. Според наоѓањето на Судот, ваквото образложение може да се смета за доволно и разумно (види за спротивно, *Vidal v. Belgium*, 22 април 1992, став 34, Серија А, бр. 235-Б). Од друга страна, жалителот бил слободен да го негира своето учество во кривичното дело. Во таа смисла, наводите кои жалителот не ги покренал во домашната постапка, имено дека бил под постојан притисок од наводниот агент – провокатор да го стори делото, се непотврдени. Дополнително, дури и под претпоставка дека жалителот бил иницијално поттикнат да го стори делото од г-дин Р.Џ. Судот смета дека неговата осуда не бил заснована на докази добиени како резултат на полициска стапица, која би предизвикала неправична постапка, која го прекршува членот 6 од Конвенцијата (види *Ramanauskas v Lithuania (GC)*, бр. 74420/01, ставови 54 и 60, ECHR 2008 и референците цитирани во истиот). Врховниот суд го потврдил ова наоѓање во својата одлука.

Во вакви околности, Судот смета дека одбивањето на домашните судови да го испитаат г-дин Р.Џ. не довело до ограничување на неговите права на одбрана, на начин што би бил некомпатибилен со гаранциите на правичното судење заштитено со членот 6 од Конвенцијата.

Следи дека жалбата е очигледно неоснована и мора да биде одбиена согласно членот 35 ставови 3 и 4 од Конвенцијата.

Од овие причини, Судот едногласно

Ја прогласи жалбата за недопуштена.

Claudia Westerdiek

Секретар

Peer Lorenzen

Претседател